

MOTORIČKA ZNANJA U FUNKCIJI DOBI

Boris Neljak

Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

Prethodno priopćenje

UDK: 796.012.

Primljeno: 10.09.93.

Prihvaćeno: 20.02.94.

Sažetak:

Rad ukazuje na drukčiji pristup izboru adekvatnih motoričkih znanja za određenu dobnu kategoriju. Takav izbor valjao bi sadržavati KVANTITATIVNI ELEMENT ODABIRA, koji je definiran dinamikom i stupnjem razvoja dominantnih motoričkih sposobnosti za usvajanje određenog motoričkog znanja i KVALITATIVNI ELEMENT ODABIRA koji uvažava relacije između svih segmenata antropološkog statusa.

Ključne riječi: motoričke sposobnosti, kronološka dob, odabir motoričkih znanja

Abstract

MOTOR KNOWLEDGE RELATED TO A PARTICULAR AGE

This paper shows a different approach to the selection of adequate motor knowledge for a particular age category. Such a selection should contain the QUANTITATIVE ELEMENT, where this element is defined by dynamics and by the level of development of dominant motor abilities, necessary for acquiring particular motor knowledge. It should also contain the QUALITATIVE ELEMENT, which takes into account the relationship among all segments of the anthropological status.

Keywords: *chronological age, selection of motor knowledge, motor abilities*

Zusammenfassung

ALTERSBEDINGTE MOTORISCHE KENNTNISSE

Diese Arbeit weist auf einen völlig anderen Zutritt zur Selektion von motorischen Kenntnissen, die einer bestimmten Altersstufe entsprechen, hin. Eine solche Selektion sollte sowohl das QUANTITATIVE ELEMENT für die Auswahl enthalten, das durch die Dynamik definiert wurde, und durch Entwicklungsniveau von dominanten motorischen Fähigkeiten, die für die Erwerbung der bestimmten motorischen Kenntnis notwendig sind, als auch das QUALITATIVE ELEMENT, das die Relationen zwischen allen Segmenten des anthropologischen Status in Betracht zieht.

Slüsselwörter: *motorische Fähigkeiten, chronologisches Alter, Anzahl der motorischer Kenntnisse*

1. Uvod i problem

Odavno je znano da se svako ljudsko biće rađa s genotipski definiranim sposobnostima. Međutim, za razliku od drugih živih bića, čovjek ih mnogostruko više razvija tijekom života.

Takav razvoj, u širem smislu te riječi, čovjek može zahvaliti izrazito razvijenom CNS-u, čija funkcija upravo i jeste pohranjivanje i procesiranje primljenih

informacija (spoznaja). To zorno argumentiraju određene evolutivne faze razvoja ljudske vrste od prapočetaka do danas. Sasvim je dostatno usporediti spoznaje i sposobnosti neandertalca, kromanjonca i recimo čovjeka iz doba feudalizma (ne spominjući dvadeseto stoljeće), i uvjeriti se u izrazitu povezanost između količine ljudskih spoznaja i stupnja razvijenosti sposobnosti. Ako su navedene konstatacije logički točne, tada se hipotetski može postaviti tvrdnja da se spoznaje i sposobnosti evolutivno proporcionalno

* Referat podnesen na 2. ljetnoj školi pedagoga fizičke kulture Hrvatske, Rovinj, 27.06.1993.

povećavaju aritmetičkom progresijom.

Upravo zbog toga za daljnju je analizu važno istaći da pojmovi spoznaja i znanje nisu sinonimi, već su sva znanja u školskom sustavu, pa tako i motorička, didaktički oblikovane spoznaje ljudske vrste.

2. Analiza problema

Bez obzira na evolutivnu međupovezanost spoznaja i sposobnosti, svaka rasprava o bilo kojim znanjima u funkciji dobi, pa tako i motoričkim, treba se kod djece i mladeži temeljiti na biološkom stupnju razvoja određenih sposobnosti u pojedinim fazama rasta i razvoja. Navedeno se može argumentirati mnogim eksperimentima s jednojajčanim blizancima ili objasniti nizom primjera; neuputno je učiti trogodišnje dijete preskakati vijaču, bez obzira što ono u tom uzrastu već može sunožno skakutati, jer je nemoguće usvojiti motoričko znanje dok sposobnosti za prijem istog nisu biološki barem približno dostatno razvijene.

Identična analogija može se primijeniti i na školski sustav u cjelini, pa tako i na njegov segment tjelesne i zdravstvene kulture. Naime, i u tjelesnoj

i zdravstvenoj kulturi usvajanje određenih znanja u funkciji je razvoja sposobnosti, samo što one u ovom predmetu poprimaju atribut - motorički.

Opće je poznato geslo da su sve nastavne teme (motorička znanja), sredstva za razvoj motoričkih sposobnosti.

Sudeći po mnogim pokazateljima, izbor nastavnih tema za zvanični nastavni plan i program tjelesnog i zdravstvenog područja zaista je uvažavao navedeno geslo. Međutim, samo relacija motoričko znanje - motorička sposobnost nije dostatna za adekvatan izbor nastavnih tema već se u kriterije odabira moraju uključiti i informacije o stupnju razvoja motoričkog, ali i svih ostalih segmenata antropološkog statusa djece i mladeži. U suprotnom motoričko znanje neće biti potpuno u funkciji dobi.

Tako primjerice, u planu i programu tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja (Vjesnik br. 16/1984) navedene su u prvom i drugom razredu srednje škole nastavne teme; premet naprijed i sklopka s glave, vis prednji - klimom ili zgibom uzmah prednji, što bi isključivo s gledišta razvoja motoričkih sposobnosti, ne ulazeći u dublju analizu, bili prilični adekvatni nastavni sadržaji. Ali ako se

u analizu primjerenosti sadržaja unese utjecaj segmenata antropološkog statusa na realizaciju motoričkih znanja, već morfološki negativno utječu na njihovu adekvatnost. Tako prvi pokazatelji morfoloških karakteristika učenika ove dobi, prema mjerenjima od prije desetak godina, ukazuju da su učenici prosječno visoki 171,7 cm u prvom, odnosno 175,9 cm u drugom razredu srednje škole. Pritom, pedeset posto viših učenika navedene populacije posjeduje vrijednost ove varijable od 171.7 do 190 centimetara (Delegatski bilten br. 82). Težina tijela, iz istog izvora poprima raspon vrijednosti, za pedeset posto težih učenika, od 59.7 do 84.0 kilograma za prvi razred, odnosno 65.5 do 99.5 kilograma za učenike drugih razreda. Kada bi se u diskusiju uključile i vrijednosti testova relativne snage, adekvatnost ovih nastavnih tema poprimila bi još negativniji prizvuk.

Ovakva analiza ne znači da su navedene nastavne teme generalno nepodobne, već samo da je neadekvatna u ovim dobnim kategorijama. Kako ih veliki broj učenika ove dobnice kategorije a priori ne može realizirati, samo se nameće pitanje kakav je to njihov značaj s aspekta usvajanja znanja, a potom i kakva je njihova efikasnost kao kineziološkog stimulusa za razvoj ili održavanje određenih motoričkih sposobnosti učenika ove dobi.

Literatura:

1. Findak, V. (1989): *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture (priručnik za nastavnike razredne nastave)*, Zagreb: Školska knjiga.
2. Grupa autora (1974): *Telesna vzgoja predškolskega otroka*, Ljubljana: "Partizan" Slovenije.
3. Grupa autora (1985): *Metodika u sustavu teorije i prakse odgoja*. Školske novine.
4. Ivanković, A. (1980): *Tjelesni odgoj djece predškolske dobi*, Zagreb: Školska knjiga.
5. Ivanković, A. (1982): *Tjelesne vježbe i igre u predškolskom odgoju*, Zagreb: Školska knjiga.
6. Juras, V. (1979): *Sportske aktivnosti u ljetovalištima*. Zagreb: Savez društava "Naša djeca".
7. Juras, V., V. Findak (1983): *Zdravstvena i tjelesna kultura za djecu predškolske dobi*, Radni listovi, Zagreb: Školska knjiga.
8. Koritnik, M. (1978): *2000 igara*, Zagreb: Savez društava "Naša djeca".
9. Stella, I. (1978): *Sportske aktivnosti djece u slobodno vrijeme*, Zagreb: Školska knjiga.
10. Trnina, J. (1972): *Tjelesna vzgoja v mali školi*. Ljubljana: Školski center za telesno vzgojo.
11. (1983) Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu, Zdravstveno i tjelesno odgojno-obrazovno područje, Zagreb.
12. (1984) Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu, Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja. "Tjelesno i zdravstveno područje I - VIII razreda, Zagreb, (6)
13. (1984) "Vjesnik" Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, tehničku i fizičku kulturu, Plan i program tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja od 15 do 16 god., 16-18 god., Zagreb, (16)
14. (1984) "Vjesnik" Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, tehničku i fizičku kulturu, Osnovni program tjelesne i zdravstvene kulture, Zagreb, (18)

3. Zaključak

Budući da je dob djece i mladeži definirana kao kronološko-biološka razvojna kategorija antropološkog statusa, prilikom određivanja adekvatnih motoričkih znanja koja bi bila u funkciji dobi, valjalo bi permanentno procesirati sljedeće elemente odabira:

- KVANTITATIVNI ELEMENTI ODABIRA, sadržavao bi u sebi dinamiku i stupanj razvoja onih ili one motoričke sposobnosti koja je dominantna za usvajanje određenog motoričkog znanja.
- KVALITATIVNI ELEMENT ODABIRA, sadržavao bi u sebi relacije između svih segmenata antropološkog statusa s aspekta mogućnosti usvajanja tog istog motoričkog znanja.

Naime, isključivo primjereno motoričko znanje može se efikasno usvajati, a to je preduvjet da ono istodobno poprima i funkciju adekvatnog kineziološkog stimulusa.